

навчити творити «з душею», продовжуючи традиції нашого народу, виховуючи справжнього громадянина України.

Список використаних джерел

1. Мамчур[°]Н.[°]С. Народне декоративно-прикладне мистецтво як засіб виховання естетичних смаків студентської молоді // *Педагогічний альманах : збірник наукових праць*. Херсон : РІПО, 2010. Вип. [°]5. С. 31-36.
2. Масловська М. В. Декоративно-прикладне мистецтво у полікультурному просторі України // *Українська полоністика*, 2007. Випуск 3-4. С. 77-82.
2. Середа[°]Н.[°]Б. Значення українського декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва в процесі формування духовної культури особистості // *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Черкаси : Видавець Вовчок[°]О.[°]Ю., 2015. 172 с.

Чопенко Олександр,
викладач Козельщинської дитячої
музичної школи
Козельщинської селищної ради,
Зімній Юрій,
викладач Козельщинської дитячої
музичної школи
Козельщинської селищної ради
(с. [°]Козельщина)

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ТА НАВИЧОК ГРИ НА ГІТАРІ В УЧНІВ ШКІЛ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

***Анотація.** У статті розкрито особливості формування виконавчих умінь та навичок у початковій музичній освіті, представлені основні вміння та навички виконавчого комплексу учнів шкіл естетичного виховання у класі гітари. Запропоновані методичні поради стосовно активного формування виконавських умінь та навичок гітаристів.*

***Ключові слова:** музичне мистецтво, гітара, гра, автоматизація,*

рухова навичка, виконавська практика.

Особлива роль у духовному розвитку молодого покоління належить початковій музичній освіті, зокрема школам мистецтв та музичним школам. Як відомо, у музичних школах та школах мистецтв навчання гри на гітарі подекуди починається пізніше, ніж на інших інструментах. Тому педагогу важливо чітко визначити завдання роботи з учнем й тим самим оптимізувати процес навчання. Необхідність удосконалення освіти гітаристів у дитячій музичній школі з одного боку, й недостатня розробка теоретико-методичних та психолого-педагогічних положень формування виконавчих вмінь та навичок учнів з іншого боку, визначають актуальність даної статті.

Початковий етап навчання гри на гітарі є складним і відповідальним. Саме тоді постає й вирішується велика кількість завдань, які формують майбутнього гітариста. Передовсім це посадка, постановка рук, техніка видобування звуку тощо. Необхідно зацікавити учня процесом навчання, підтримувати інтерес до нього. А це можливо лише за умови, що заняття будуть пізнавальними, захоплюючими, приємними. Основою такого підходу є психологічний принцип: якщо те, чим займаєшся, подобається – хочеться це робити знову і знову. Отже, заняття мають стати потребою. Це виникає при бажанні отримати результати своєї роботи, навіть за умови подолання ряду перешкод.

Навчання музиці, зокрема гри на гітарі, передбачає не тільки набуття практичних навичок і теоретичних знань, але й розвиток різноманітних здібностей і якостей особистості.

На першій стадії роботи над п'єсою свідомість учня має бути спрямованою на техніку. Пізніше, коли заучені в процесі вправи дії автоматизуються, вони починають успішно виконуватися поза активною участю свідомості. Остання значною мірою розвантажується для вирішення художніх завдань.

Наприклад, розміщуючи пальці на струні, гітарист-початківець повинен стежити за тим, аби його пальці зайняли округле положення,

опускалися на струну біля поріжка серединою подушечки, не зачіпаючи сусідніх струн, кисть при цьому має перебувати на відстані від грифа. Спочатку це вдається важко, учень починає підключати зір. Однак минає час і він привчається ставити пальці на струну на основі тактильних і рухових відчуттів. Процес стає автоматичним. Або, наприклад, при вивченні незнайомої п'єси, у процесі її розбору свідомість учня повинна сприймати нотний запис, переводити його в слухові уявлення й забезпечувати контроль за відповідною руховою реакцією. Але свідомості, насамперед, доводиться з'ясовувати, наскільки результат рухів відповідає тим музично-слуховим уявленням, які утворилися у процесі ознайомлення з нотним текстом. Питання ж, пов'язані з аналізом технічних засобів, тимчасово відходять на другий план. Вони просто не можуть бути вирішені в даних умовах саме тому, що, перемкнувши увагу на рухи, учень негайно випускає з-під уваги кінцеву мету, заради якої ці рухи відбуваються. Відсутність фонових автоматизмів проявляється в тому, що рухові дії відбуваються скuto й незграбно. Упродовж вивчення п'єси і при свідомому відпрацьовуванні окремих рухових елементів, вироблені автоматизми беруть на себе координацію технічного боку рухових дій, при цьому гра знову набуває невимушеності.

Установлено, що самі автоматизми розпадаються на два види: первинні і вторинні. Для первинних характерним є те, що рухи, які підлягають автоматизації, із самого початку протікають несвідомо, інтуїтивно. Утворенню вторинних передують свідоме виконання. Первинні рухи закріплюються легше правильних тому, що вони носять мимовільний характер і є несвідомими, первинними руховими реакціями, якими важко керувати. Педагог повинен розвивати техніку учня на свідомих рухах і в той же час не відривати їх від процесу звукоутворення.

Наступний етап – об'єднання постановки лівої й правої рук. Тут у нагоді будуть дуже важливі попередні вправи, розпочаті до переходу до звуковидобування. Ці вправи мають на меті впорядкувати усю попередню

рухову діяльність учня. Вони ведуть до виховання природних і вільних ігрових рухів. Наприклад, якщо ми хочемо уникнути розпилення уваги учня, то можливим виходом буде тренування окремих елементів гри (відпрацьовування вертикальних рухів пальців лівої руки).

Отже, ми підійшли до важливого для музично-виконавської педагогіки поняття – навички. Загалом формування навичок відбувається в процесі вправ, які виконуються або за вказівкою вчителя, або самостійно, під впливом певних зовнішніх обставин. При тлумаченні поняття «навички» науковці підкреслюють різні аспекти цього феномена. Водночас, майже у всіх визначеннях можна виділити спільне – навички зумовлюють автоматичне виконання будь-яких дій, практично без їх раціонального осмислення. При навчанні музики навички утворюються за допомогою певних вправ, які спрямовані на повторення і закріплення матеріалу.

Загалом, процес формування професійної виконавської навички складається з трьох фаз:

- оволодіння вихідною формою рухів, які становлять основу навички;
- включення навички в дії найрізноманітнішого змісту, що веде до поступового уточнення основних ознак;
- повернення до вихідної форми даного прийому, але у новій якості – як узагальнення результатів попередньої діяльності.

І тут важливо видобути не взагалі гарний звук, а звук певної якості, виконати не просто благозвучний штрих, а штрих певного характеру, одержати не форте взагалі, а потрібне форте. Від якості і правильності застосування технічних прийомів виконавцем залежить відтворення музичного образу.

Гітарна виконавча практика випереджає педагогічну. Однак за останні роки з'явилися дослідження, де на високому науково-методичному рівні вирішуються завдання підготовки гітаристів на різних ступенях музичної освіти. Особливо хочеться звернути увагу на монографію Н.°П.°Михайленко

«Методика викладання гри на класичній гітарі» (2003^ор.) [2].

Аналіз наукових досліджень педагогів-музикантів дає підстави представити виконавчий комплекс учнів-гітаристів, який складається з шести компонентів, у які ввійшли основні виконавчі вміння та навички. Розглянемо їх.

Звукоруховий компонент склали:

- основні навички звуковидобування (вільне, безпосереднє виконання не пов'язаних звуків, легато, арпеджіо, одночасно звуків мелодії та басу, акордів, барре);
- уміння витримувати та своєчасно припиняти звучання голосів;
- уміння розпоряджатися характером, амплітудою та швидкістю рухів пальців рук.

Нотно-орієнтований компонент: уміння правильно читати нотний текст, побіжно прочитувати незнайомий матеріал, співставляти своє слухове уявлення з тим, що написано у музичному тексті.

Інструментально-орієнтований компонент передбачає ступінь пристосування до інструменту, знання гітарного грифу, вміння враховувати виразні можливості гітари.

Метро-ритмічний компонент – це вміння розпізнавати чергування тактів, сильних та слабких долей; чітко відтворювати ритмічний малюнок твору, утримувати обраний темп.

Художньо-виразний компонент: уміння слідувати музично-слуховому образу; будувати музичні фрази; грамотно використовувати засоби музичної виразності (динаміку, агогіку, вібрато).

Емоційно-вольовий компонент: уміння мобілізувати усі свої виконавські можливості, керувати емоціями під час виступу, вміння зосередитися й добре завершити виконання у разі виникнення помилки.

Отже, науковці виділяють три основні підходи, на підставі яких здійснюється загальна класифікація навичок, що формуються в процесі навчання: психолого-педагогічний, педагогічний і професійний. Кожний з

них відображає різні аспекти інтеграційного психолого-педагогічного феномена «навички». У процесі навчання гри на гітарі необхідно вирішувати як технічні, так і художньо-образні задачі, які формують музиканта-гітариста.

Список використаних джерел

1. Бойко[°]А.[°]Л., Черепович[°]О.[°]В., Чеченя[°]К.[°]А. Музичний інструмент шестиструнна гітара. Програма для музичної школи (музичного відділення початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу). Вінниця : Нова книга, 2005. 32[°]с.
2. Михайленко[°]Н.[°]П. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі. К., 2003. 248[°]с.

Чумаченко Тетяна,
викладачка Комунального закладу
початкової спеціалізованої освіти
«Мистецької школи №5» (м.[°]Одеса)

АНОТАЦІЯ НА АВТОРСЬКУ ЗБІРКУ «УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДКИ» ЧУМАЧЕНКО ТЕТЯНИ

***Анотація.** В цій статті представлена анотація на авторську збірку обробок «Українські колядки» для ансамблю скрипалів. Висвітлено значення народної творчості для виховання юних скрипалів. Підкреслено, що фольклор є унікальним явищем народної культури, а колядки – це органічна частина української культури.*

***Ключові слова:** колядки, фольклор, аранжування, ансамбль скрипалів.*

На сучасному етапі розвитку України пріоритетними факторами стають не лише політика, економіка, а й освіта, від якої залежить національна свідомість громадян. Тому на часі переосмислення культурно-історичного спадку українського народу, зокрема фольклору.

Різномасштабне вивчення фольклору необхідне, оскільки український фольклор – це унікальне явище народної культури, який акумулював у собі